

Verslag

DATUM BESPREKING	13 april 2007
BETREFT	3 ^e VIP bijeenkomst; besluitenlijst
VIP LEDEN	Bram Bierens, Wil van de Fliert, Leo Jansen, Joanneke Kruijzen, Martin Scholten, Albert Vermuë, Ger Vos, Niko Wijmolst
ANDERE AANWEZIGEN	Henri Kool (LNV), Maarten Mens (PVIS) Joop Ehrhardt, Frans Vroegop (secretariaat)
VERHINDERD	Joanneke Kruijzen, Emiel Parlevliet

Vergadering ochtendgedeelte

09.00 - 12.00 uur Invulling werkprogramma, 'Van denken naar doen'

Discussie

De discussie start met de vraag op welke wijze het geheel van activiteiten die het VIP in het kader van de themaplannen zal ontwikkelen zich verhoudt tot de visie, het streefbeeld dat we als VIP zullen formuleren. Voorafgaand aan de bespreking van het visiedocument ontspint zich de discussie over het vertrekpunt: de markt of de cultuur.

Niko neemt de markt (nu: 3,6 miljard Euro) als vertrekpunt; haak aan op marktkansen en benut de druk die hierdoor ontstaat om de cultuur te wijzigen. De uitgangspositie van het distributie/handels/logistieke kanaal van de visserij is sterk. Vanuit de sterkte en kracht van dit systeem moeten de impulsen komen voor de transitie in de visserijsector. Dit wordt gezien als een logische en meer succesvolle benadering dan het nastreven als zelfstandig doel van veranderingen in cultuur en attitude van de sector (vooral bij de aanvoerkant). Het gevaar van deze laatste benadering is dat we ons zoveel focussen op de kotterssector dat er onvoldoende 'naar buiten wordt gekeken'.

Anderen (Martin, Leo, Albert) houden vast aan de analyse en het proces van de Task Force als vertrekpunt. Ga dus uit van de problematiek van de Noordzeekottervloot

en ondersteun vandaar uit het transitieproces. Het gevaar is anders dat de gesignaleerde sectorale, maar ook de politiek/bestuurlijke problemen, worden gemarginaliseerd. Met andere woorden, de markt is zeer belangrijk, en de kottersvissers zijn voor ons de eerste spelers in dat veld.

Conclusies

De conclusie is dat het juist de kunst is beide ‘aanvliegroutes’ te integreren, waarbij de sterkte en kracht van de logistieke en marketinginfrastructuur gebruikt wordt om de uitdagingen in de visketen te adresseren. Daarbij is aandacht van het VIP voor de spelers in de keten cruciaal, maar de markt bepaalt de richting. Om een meer marktgerichte cultuur/attitude in de sector te bewerkstelligen, is een push nodig, is steun nodig. Het VIP kan deze hulp bieden c.q. organiseren. Daarbij zullen we ons focussen op voorlopers. Hun succesvolle gedrag moet anderen in het kielzog meetrokken. Deze benadering maakt een verbinding, een aansluiting, mogelijk tussen de cultuur van de sector en de markt.

Themaplan visie: Een rijke oogst uit een rijk blijvende Noordzee

Opstellers: Ger Vos, Leo Jansen. Ger geeft toelichting (hoe maak je in de visserij de draai van problemen naar perspectief) op de 6 geformuleerde ambities en legt vragen voor:

1. Heeft het formuleren van ambities toegevoegde waarde, kunnen ambities mobiliserend werken?
2. Publiceren we onze visie (zenden) of brengen we deze in bespreking?
3. Hoe zorg je dat de gewenste transitie ook daadwerkelijk op gang komt?

Discussie

De discussie richt zich op de mogelijkheden van waardecreatie. Mogelijkheden van verbreding binnen de visserij en van uitbreiding van de visserij naar aanpalende gebieden/activiteiten. Te denken valt aan de koopvaardij, de off shore, stand-by/wacht/rescueschepen (day-rates), etc.). Er is een opvallende parallel met de multifunctionele landbouw (zorgboerderijen, agrarisch natuurbeheer, etc.). De visserij kan de ‘lessons learned’ van de landbouw misschien toepassen op de eigen sector. Kanttekening: de verbreding van de visserij is akkoord, mits het activiteiten zijn die in de winstverliesrekening zijn terug te vinden. Tegenwerping: het creëren van beleving rond een product (voorbeeld: vis is wildvangst) betaalt zich ook uit.

In reactie op de vragen: het hebben van een visiedocument is zeer zinvol, het geeft houvast voor het VIP bij bijvoorbeeld externe uitingen en bij het te voeren debat met de politiek, de sector, maatschappelijke organisaties, visserij scholen en dergelijke. Mogelijk is van belang aan te sluiten bij bestaande initiatieven (bijvoorbeeld: meerjarenplan Verantwoorde Vis). Dit kan versterkend werken. Wees tegelijkertijd alert dat lopende initiatieven veelal werken binnen bestaande structuren. De VIP-werkwijze moet juist ook zijn: out-of-the-box denken, en complementair zijn aan lopende initiatieven.

Conclusies

1. In conceptuele fase eerst zelf als VIP de ambities scherp krijgen, deze comprimeren (bijvoorbeeld: van 6 naar 3) en ze indien mogelijk enigszins concretiseren naar resultaten;
2. Visie/ambities aanvullen met notie dat problematiek kottersector geplaatst wordt in de eerder genoemde logistieke en economische context (eerste aanvliegroute);
3. Met de meer uitgewerkte visie de discussie aangaan met de sector (van vissers tot AH), om draagvlak te krijgen. Communiceer de inzet van het VIP. Maak o.a. gebruik van de leaflet;
4. Stel iemand aan die dit trekt, uitdraagt, erin gelooft en dit spel beheerst (zie uitwerking cultuur).

Themaplan Cultuur

Opstellers: Joanneke Kruijssen, Albert Vermuë, Wil van de Fliert. Gekozen uitgangspunt: er is toekomst voor de visserij, maar niet voor iedere ondernemer. Hoe kan het VIP bijdragen om een gedeelte van de huidige ondernemers mee te nemen in het noodzakelijke veranderingsproces, hoe ze hierop toe te rusten. Dit met als doel:

1. ondersteunen gevoel van eigenwaarde;
2. leren onderling samen te werken;
3. samenwerken met maatschappelijke organisaties.

Gekozen is voor een aanpak waarbij het organiseren van sessies (wybertjesaanpak) centraal staat. Hierbij is het visie/ambities-document belangrijke input.

Discussie

In het themaplan staat de verandering van de cultuur centraal. In de communicatie naar buiten toe is het beter in plaats van de term cultuur te benoemen waar het echt om gaat

om hiermee nieuw gedrag uit te lokken en te stimuleren. Hoe dragen we als VIP, via bijeenkomsten, kadervorming, onderwijs, etc. bij aan de versterking van een ondernemersattitude die meer naar buiten is gericht (op de markt, vernieuwing, samenwerking, etc.). Cultuurverandering is geen doel op zich, maar het wordt hopelijk bereikt door met de sector te spreken over: hoe komen we van denken naar doen, hoe creëren we een situatie van kansen maken en kansen benutten, wat moet er gebeuren om het gewenste toekomstbeeld werkelijk te realiseren.

In reactie wordt gewezen op het belang aan te sluiten bij de netwerken waarmee iedereen vertrouwd is en dus bijvoorbeeld accountantskantoren en/of banken te laten participeren. Hoewel we de VIP-visie eigenlijk niet aan de betrokkenen willen opdringen is het toch belangrijk om de sessies niet vanaf scratch te beginnen. Neem de VIP-visie in de sessies als uitgangspunt om op basis daarvan gezamenlijk scenario's te ontwikkelen om de (bijgestelde) ambities te realiseren.

Conclusies

1. Visiedocument verder uitwerken en in discussie brengen;
2. Cultuurverandering extern niet als doel communiceren, maar spreken over kansen zien, creëren en benutten;
3. Aansluiten bij vertrouwde bestaande netwerken (o.a. accountantskantoren, banken);
4. Professionele begeleiding van hoge kwaliteit is een voorwaarde.

Themaplan Vloottransitie

Opstellers: Joanneke Kruijzen, Wil van de Fliert. Wil licht de belangrijkste beoogde resultaten toe: het beschrijven van een palet aan mogelijke organisatievormen van een collectief van vissers met verschillende typen boten (vanwege risicospreiding) en een in gang gezette transitie naar een vloot met multifunctionele schepen.

Discussie

In het themaplan worden 3 activiteiten voorgesteld:

1. Verkenning mogelijke samenwerkingsvormen;
2. Identificeren ontwikkelings- & innovatieopgaven, opstellen streefbeelden vloot;
3. Oppakken adviezen Task Force.

Het VIP is van mening dat in deze fase de prioriteit ligt bij activiteit nummer 1. Voor een goede uitvoering van dit plan is informatie over de huidige vloot essentieel: bijvoorbeeld

omvang, structuur, samenstelling, economische gegevens (o.a. quota) en technische karakteristieken (o.a. visserijtypen).

Conclusies

1. Besloten wordt studie te laten uitvoeren met als doel te komen tot een overzicht van het kerngegevensbestand van de vloot (foto bestaande situatie). Een concept TOR voor deze studie wordt vooraf voorgelegd aan het VIP. Mogelijk is een aanpak met deelprojecten vereist. Meegenomen dient te worden dat het voorgaande reeds deels onderwerp is van LEI-onderzoek;
2. Aandacht voor de volgorde van ons werk. Mogelijke uitspraken van het VIP over vloottransitie kunnen slechts voortvloeien uit ons visiedocument dat ook in discussie gebracht zal worden bij de vloot en het maatschappelijk veld. Alle activiteiten van het VIP (advies, faciliteren, financieren, proefpilots) dienen op coherente wijze ondersteunend te zijn aan de beoogde transitie;
3. Goede definitie hanteren van multipurpose schip: schip uitgerust voor verschillende vismethoden, danwel schip multi-inzetbaar voor visserij én andere taken (logistiek, wacht/hulp-schip etc.).

Themaplan Keten

Opstellers: Emiel Parlevliet, Bram Bierens. Bram wijst in zijn toelichting op het gekozen uitgangspunt van ketenomdraaiing: ketensamenwerking dient te starten met bij de vraag, de rol van de markt, in plaats van bij de huidige situatie bij de aanbodkant. Het voorstel is te streven naar een snelle en praktische invulling: welke aanpassingen in de keten zijn nodig om in te spelen op veranderingen aan de vraagkant. Bijvoorbeeld: de eetcultuur, hoe brengen we verse vis in de stoempakketten van Albert Heijn.

Discussie

Deze benadering sluit direct aan bij het onderdeel waardecreatie uit het visiedocument. Het is van belang aan te sluiten bij bestaande initiatieven zoals bij de VNV (visdetaillisten), en aansluiting te zoeken bij de bestaande onderzoeksinfrastructuur van bijvoorbeeld de WUR (o.a. Foodscience, topkoks leren mensen wat smaak is). Het genoemde praktische voorbeeld (stoomvis) kan snel stuiten op het ontbreken van een gegarandeerde continue levering van verse vis. Is aquacultuur daarvoor de oplossing? Martin: hier ligt wel een uitdaging, de Nederlandse supermarkten verkopen overwegend vis van buitenlandse leveranciers. Bram ziet een belangrijke rol voor het VIP weggelegd om op deze vragen de mogelijke antwoorden in beeld te brengen en zo een

toekomstvisie op de keten te helpen ontwikkelen. Leo ziet parallellen met de hem bekende discussies in de melkveehouderij (Technology Assessment). Ger legt vraag voor: hoe voorzichtig willen we in dit verband als VIP opereren? De huidige structuur vormt het uitgangspunt waar een andere ‘invulling’ (ketenomdraaiing) aan gegeven moet worden. Maar is de huidige structuur niet juist belemmerend voor de veranderingen die we beogen? Kortom, moet het niet een slag anders, dieper (“revolutie of evolutie”). Bram: we prediken de revolutie, naar buiten kiezen we de weg van de evolutie. Ger: productontwikkeling is cruciaal. Niko: gebruik de WUR ook hierbij. Albert: laat een schets maken van de ideale keten van de toekomst. Suggestie: VIP een volgende keer laten vergaderen in het Restaurant van de Toekomst te Wageningen.

Conclusie

1. Snel, praktisch en zichtbaar aanpakken (voorbeeldfunctie);
2. Nieuwe ketenmodellen ontwikkelen (extern uitzetten?);
3. Gebruik ervaringen andere sectoren (o.a. melkveehouderij, informatie Leo).

13.30 - 16.00 uur Vergadering middagedeelte

Bespreking ingediende voorstellen

Frans geeft een korte omschrijving van de in totaal 20 voorstellen die of direct aan het VIP waren gericht dan wel aan het Ministerie. Voorstellen die variëren van het aandragen van ideeën voor verdere discussie tot concrete verzoeken om financiële steun.

Na bespreking van alle voorstellen is een shortlist opgesteld van 5 voorstellen die het VIP aan LNV voordraagt om mogelijk voor steun in aanmerking te laten komen. Tot half mei zullen de voorstellen in overleg met de indieners verder worden uitgewerkt/toegespitst en zal er een toets plaatsvinden op conformiteit met het EU-steunkader.

De shortlist van geselecteerde voorstellen bestaat uit:

1. Ketensamenwerkingsproject waarbinnen een zeevisgroothandel samenwerking organiseert (inclusief informatievoorziening tussen vissers en supermarktketen) (voorstel 10).

Commentaar: voorstel is nog erg regionaal van karakter, nagaan of (in latere fase) opschaling mogelijk is. Eventueel starten van een tweede pilot ernaast. Het accent zou moeten liggen op promotie en voorlichting binnen de beoogde keten en minder op de gevraagde investeringssteun voor de verwerkingsmachine.

2. Plan voor de ontwikkeling van een nieuw veilsysteem in combinatie met de ontwikkeling nieuwe product-marktcombinaties (voorstel 15).

Commentaar: voorstel zou verdiept moeten worden zodat duidelijk wordt hoe het voorgestelde nieuwe systeem een instrument kan zijn voor meer samenwerking en hoe vraag-, aanbod- en marktinformatie snel gekoppeld kunnen worden. Het systeem zou moeten leiden tot een andere werkwijze van de veilingen.

3. 5+5+5-project waarbinnen 3 werkgroepen van 5 garnalenvissers een voorstel ontwikkelen voor een 'best practice' duurzame garnalenvisserij (o.a. gebruik zeeflap, vermindering discards) (voorstel 16).

Commentaar: voorstel zou verder uitgewerkt moeten worden wat betreft de regie op het beoogde proces en het resultaat. Deze pilot vraagt professionele begeleiding.

4. Vooronderzoek Pilot 'Visserij real time monitoring systeem/Visserij Besluit en Ondersteuning Systeem' (voorstel 5).

Commentaar: erg technologisch onderwerp maar interessant te bezien hoe het geheel van de vloot kan fungeren als meetstation waarmee informatie over de dynamiek van de visserij en de visbestanden te verkrijgen valt.

De vraag wordt gesteld hoe/waarom dit voorstel past in de doelstelling van het VIP.

Reactie: het gaat om technology push, te plaatsen in de brede context van transitie. Nederland heeft naam en faam in (onder)water technologie.

5. Proefproject 'Kwaliteitsverbetering en ketenverkorting in combinatie met duurzame visserijmethoden', betreft de ombouw van 3 vaartuigen tot 3 demonstratieschepen (voorstel 1).

Commentaar: het accent binnen pilot zou moeten liggen op samenwerking tussen de genoemde indieners en minder op de ombouw van schepen als zodanig.
Omschakelsubsidies kent LNV (in ieder geval op dit moment) immers niet.

In algemene zin wordt geconcludeerd dat voor een toekomstige selectie van ingediende voorstellen een gedegen voorbereiding noodzakelijk is. Een experten-comité (bijvoorbeeld IMARES/LEI/TNO) zou hieraan invulling moeten geven. De taak van het VIP is vervolgens deze voorselectie marginaal te toetsen en er een selectie/ranking in aan te brengen. LNV bereidt deze werkwijze voor. Van belang is de komende tijd de selectiecriteria verder uit te werken.

Externe communicatie

De website www.visserijinnovatieplatform.nl is in de lucht. Het secretariaat heeft zicht op het aantal 'hits' per periode en ook op de e-mails die via de site naar het VIP worden verstuurd (info@visserijinnovatieplatform.nl). De site heeft onder meer een item 'VIP in het Nieuws'. Een ieder wordt gevraagd actualiteiten aan te leveren bij het secretariaat, zodat hiermee de site levendig blijft. Het secretariaat werkt aan een basispresentatie in PowerPoint voor VIP-leden die extern over de activiteiten van het VIP willen communiceren. Daarnaast verschijnt over enige tijd een leaflet met informatie over het VIP. Hierbij zullen grote delen uit de tekst van het visiedocument worden overgenomen.

Klankbordgroep vissers

Het Productschap Vis heeft een aantal vissers bereid gevonden zitting te nemen in de klankbordgroep. Er is sprake van een goede verspreiding over de regio's. Wel heeft één van de visserij(branche) organisatie nog bedenkingen bij de invulling. Een eerste bijeenkomst is voorzien op **zaterdag 2 juni a.s., 10.00 - 13.00 uur**.

Stand van zaken EVF

Van de zijde van LNV (Henri Kool) is ingegaan op de nationale invulling van het Europees Visserij Fonds (EVF). Die invulling (die vorm krijgt in een Nationaal Strategisch Programma en een Operationeel Programma) is van belang voor de verdere werkwijze van het VIP. In de vergadering is een conceptdocument rondgedeeld met daarin een

voorstel hoe LNV, op basis van uitgebreide stakeholderconsultaties, de beschikbare middelen (48,5 mEuro Europees en 48,5 mEuro nationaal) binnen het EVF wil verdelen. De conceptverdeling (over de zogenaamde assen van het EVF) die de komende maand aan Brussel ter goedkeuring wordt voorgelegd is als volgt:

- As I (o.a. duurzame visserijtechnieken): 20 mEuro;
- As II (o.a. aquacultuur en binnenvisserij): 20 mEuro;
- As III (o.a. collectieve acties, proefpilots): 50 mEuro;
- As IV (o.a. regionale initiatieven): 10 mEuro.

Hierbij is het van belang aan te tekenen dat LNV inzet de noodzakelijke middelen voor sanering (ongeveer 50 mEuro) te vinden buiten deze 2 x 48,5 mEuro om. Lukt dat niet, dan zal dit consequenties hebben voor het bovenstaande.

De activiteiten van het VIP zijn primair gericht op as 3: advisering over de open te stellen tender- en innovatieregelingen, de te hanteren selectiecriteria en vervolgens de ranking zelf. Wat betreft as 1 en as 2 is rol van VIP meer gefocust op advisering over het type open te stellen investeringsregelingen. Uiteindelijk is het de minister die de eventuele steun toekent. De Dienst Regelingen zal de regelingen en proefprojecten administratief uitvoeren inclusief de voorlichting, de dossieropbouw en de nazorg om zo een juridisch dichte procedure (vatbaar voor beroep) te waarborgen.

Presentatie ketenpilot

In reactie op het advies van de Task Force Duurzame Noordzeevisserij zijn 3 pilots gestart, waarvan 2 pilots waarin vissers samenwerken op zoek naar meer duurzame en kostenbesparende vismethoden en 1 keten-pilot. De secretaris van deze laatste pilot (Maarten Mens/PVIS) heeft een toelichting op de ketenpilot gegeven. Eén van de zichtbare resultaten van deze pilot is een DVD die zal worden geproduceerd om gebruikt te worden als voorlichtingstool om ketenpartijen te informeren over de perspectieven van ketensamenwerking. Tevens zullen enkele workshops met ketenpartijen worden georganiseerd. Beoogd wordt de pilot deze zomer af te ronden.

Volgende vergadering: maandag 4 juni 14.00 - 18.00 uur.